

# המצוות ומדוע הן מפורטות כל כך

המצוות ניתנו לעם ישראל על ידי הקב"ה כמסגרת מקיפה לחיים יהודיים, המאפשרת לכל אדם לבנות קשר אישי ומשמעותי עם ה'. המצוות הן הכלים שבאמצעותן אנו יכולים לחקות את ה', לפתח ולעדן את אופיינו, לחזק את אמונתנו וליצוק תוכן לכל אחת מפעולותינו.

מטרת שיעור זה היא להבין:

- מדוע ה' נתן לנו מצוות?
- מה טובן של המצוות?
- מדוע המצוות כל-כך מפורטות?

## ראשי הפרקים של השיעור:

- I. פרק I. מדוע ה' נתן לנו מצוות?  
חלק א. יצירת קשר עם ה'  
חלק ב. לחקות את ה'  
חלק ג. פיתוח האישיות  
חלק ד. המצוות מחזקות את האמונה היהודית  
חלק ה. השכר לקיום המצוות

- II. פרק II. מה טיבן של המצוות?  
חלק א. טעמי המצוות  
חלק ב. הקטגוריות של המצוות  
חלק ג. עדות, חוקים ומשפטים

- III. פרק III. מדוע המצוות כל-כך מפורטות?

## פרק I. מדוע ה' נתן לנו מצוות?

### חלק א. יצירת קשר עם ה'

1. רבי אושר חיים לויין (הקוק באבן, עמ' 31, תרגום) - כל מצוה שאנו מקיימים קושרת קשר בינינו לבין ה'.

היהדות היא יותר מערכת יחסים מאשר דת. רק באמצעות המצוות יכול האדם לבנות קשר עמוק, ממושך ומשמעותי עם ה'...

עצם מהותה של המצוה כהליך ההתקשרות עם ה', מוכלת בתוך המילה - "מצוה", הקשורה למילה "צוואה" - שמשמעותה קשר, או הצטרפות.

### חלק ב. לחקות את ה'

כל אדם נברא בצלם אלוקים. בכל פעם שאנחנו מקיימים מצוה, אנו מחקים את תכונותיו של הבורא.

1. בראשית א': כ"ז - האדם נברא בצלם אלוקים

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ....

2. דברים כ"ח: ט' - ה' קורא לאדם ללכת בדרכיו

וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָיו

3. תלמוד ירושלמי פאה ג': א' - כאשר האדם מחקה את תכונותיו של ה' המתוארות בתורה, הוא חי בהתאם לצלם אלוקים שלו. זה נקרא "ללכת בדרכי ה'".

מה הוא רחום וחנון אף את תהא רחום וחנון;

4. תלמוד בבלי, סוטה ה', א' - גם בעשותנו פעולות חסד אנו מחקים את הקב"ה.

מה הוא מלביש ערומים...

אף אתה הלבש ערומים...

הקדוש ברוך הוא ביקר חולים...

אף אתה בקר חולים...

הקדוש ברוך הוא ניחם אבלים...

אף אתה ניחם אבלים

הקדוש ברוך הוא קבר מתים...

אף אתה קבור מתים

## חלק ג. פיתוח האישיות

מצוה שאנו מקיימים משדרגת את האישיות שלנו, ומממשת את הפוטנציאל שלנו להשלים את בריאת העולם.

### 1. הרמב"ם, סוף הלכות תמורה – המצוות הן הוראותיו של ה' ועצתו לחיים ולשיפור האישיות.

וכל אלו הדברים כדי לכופ את יצרו ולתקן דעותיו ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול העצה לתקן הדעות וליישר כל המעשים.

### 2. ספר החינוך, מצווה ט"ז – פעולות חיצוניות יש בכוחן לעצב את אופיינו. המצוות הן הפעולות החיצוניות הערבות לכך שיחול שיפור באישיותנו.

כי האדם נפעל כפי פעולותיו, ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עושה בהם, אם טוב ואם רע, ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ובכח מעשיו ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות. ואפילו אם יהיה אדם צדיק גמור ולבבו ישר ותמים, חפץ בתורה ובמצוות, אם אולי יעסק תמיד בדברים של דופי... ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור, כי ידוע הדבר ואמת שכל אדם נפעל כפי פעולותיו.

### 3. מדרש רבה, בראשית, מ"ד: א' – המצוות ניתנו לשם עידון האנושות.

וכי מה איכפת ליה להקב"ה למי ששוחט מן הצואר או מי ששוחט מן העורף הוי. לא נתנו המצוות אלא לצרף בהם את הבריות.

### 4. הרב שלמה וולבה (עלי שור, כרך ב', עמ' 71) – לכל אדם משימה מיוחדת בעולם. קיום המצוות יכול לסייע לכל אחד הגשמתה.

וידע כל אדם:

אני עם כחותי ותכונותי, פרצוף פני וסגולות נפשי, יחידי בעולם. בין כל החיים עכשיו אין אף אחד כמוני. בדורות שעברו לא היה כמוני. ועד סוף כל הדורות לא יהיה כמוני!

ואם כך, בודאי הקב"ה שלחני לעולם בשליחות מיוחדת ששום אחר אינו יכול למלאותה!

### 5. מדרש תנחומא תזריע, ה' – המצוות מביאות את בריאת העולם לדרגה מושלמת. למשל, ספר המצוות (מצוה ב') מתאר, שברית המילה היא רמז לאדם, שבדיוק כפי שיש לו יכולת "להשלים" את גופו, כך יש לו גם כוח להשלים את אופיו.

מעשה ששאל טורנוסרופוס הרשע את ר' עקיבא איזו מעשים נאים של הקב"ה או של ב"ו.

א"ל של ב"ו נאים.

א"ל טורנוסרופוס הרי השמים והארץ יכול אדם לעשות כיוצא בהם.

א"ל ר"ע לא תאמר לי בדבר שהוא למעלה מן הבריות שאין שולטין עליו אלא אמור דברים שהם מצויין בבני אדם.

א"ל למה אתם מולין.

א"ל אני הייתי יודע שעל דבר זה אתה שואלני ולכך הקדמתי ואמרתי לך שמעשה בני אדם נאים משל הקב"ה.

הביא לו ר"ע שבלים וגלוסקאות א"ל אלו מעשה הקב"ה ואלו מעשה ידי אדם.

א"ל אין אלו נאים יותר מן השבלים.

## חלק ד. המצוות מחזקות את האמונה היהודית

### 1. רמב"ן שמות י"ג: ט"ז - המצוות מחזקות את האמונה היהודית בה' ואת הכרת הטוב שלנו על עצם בריאתנו

וכן כל כיוצא בהן מצוות רבות זכר ליציאת מצרים - והכל להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישתכחו, ולא יהיה פתחון פה לכופר להכחיש אמונת האלהים כי הקונה מזוזה בזו אחד וקבעה בפתחו ונתכוון בענינה כבר הודה בחדוש העולם ובידיעת הבורא והשגחתו, וגם בנבואה, והאמין בכל פנות התורה...

ולפיכך אמרו (אבות פ"ב מ"א) הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שכולן חמודות וחביבות מאד, שבכל שעה אדם מודה בהן לאלהיו, וכוונת כל המצוות שנאמין באלהינו ונודה אליו שהוא בראנו.

### 2. דברים ו': כ"ד - המצוות מפתחות בנו יראת ה' והכרה בטובו

כד ויצונו ה', לעשות את-כל-החקים האלה, ליראה, את-ה' אלהינו--לטוב לנו כל-הימים, לחיתנו כהיום הזה.

## חלק ה. השכר לקיום המצוות

### 1. תלמוד, מכות כ"ג, ב - המצוות עצמן הינן זכות

רבי חנניא בן עקשיא אומר, רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שנאמר ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

### 2. רבי חיים מוולוז'ין, נפש החיים, שער א, פרק י"ב - כל אדם יוצר את שכרו בעולם הבא.

וזהו ענין שכר העה"ב שהוא מעשי ידי האדם עצמו. שאחר פרידת נפשו מהגוף. הוא העולה להתעדן ולהשביע נפשו בצחצחות האורות והכחות והעולמות הקדושים שנתוספו ונתרבו ממעשיו הטובים. ....

אבל האמת שהעה"ב הוא הוא מעשה ידי האדם עצמו שהרחיב והוסיף והתקין חלק לעצמו במעשיו....

## פרק II. מה טיבן של המצוות?

### חלק א. טעמי המצוות

1. רבי חיים מוולוז'ין, נפש החיים, א': כ"ב - טעמה התכליתי של כל מצוה הינו מעבר ליכולות התבונה שלנו.

כי טעמי מצוות עד תכליתם לא נתגלו עדיין לשום אדם בעולם אף למשרע"ה.... כי התוה"ק אצולה מלמעלה ראש מעל כל ההשגות. ואיך אפשר שיהא הדבר מסור להשגת האדם ...

2. רמב"ם, הלכות תמורה ד': י"ג - אנחנו שואפים להבין את טעמה של כל מצוה.

אע"פ שכל חוקי התורה גזירות הם כמו שביארנו בסוף מעילה ראוי להתבונן בהן וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם הרי אמרו חכמים הראשונים שהמלך שלמה הבין רוב הטעמים של כל חוקי התורה...

### חלק ב. הקטגוריות של המצוות

1. החלוקה הבסיסית של המצוות

המצוות מתחלקות לשתי קטגוריות בסיסיות: (1) בין האדם למקום ו (2) בין האדם לחברו. דוגמאות למצוות שבין האדם למקום: תפילה, כשרות והשבת. דוגמאות למצוות שבין האדם לחברו: צדקה, ביקור חולים ולשמח חתן וכלה.

2. מצוות עשה ומצוות לא תעשה

ניתן גם להבדיל בין (1) מצוות עשה ו (2) מצוות לא תעשה. דוגמאות למצוות עשה: אכילת מצה בפסח, השבת האבידה וכיבוד אב ואם. דוגמאות למצוות לא תעשה: לא תעמוד על דם רעך, הימנעות מצער בעלי חיים והימנעות מלשון הרע.

3. מצוות דאורייתא ומצוות דרבנן (ראה גם שיעור מורשה בנושא זה)

ניתן גם להבדיל בין (1) מצוות שהן מדאורייתא (מן התורה) ו (2) מצוות שהן מדרבנן (שגזרו החכמים). דוגמאות למצוות מדאורייתא: בנוסף לאלו שנמנו לעיל, גם דיני ממונות. דוגמאות למצוות מדרבנן: הדלקת נרות חנוכה, קריאת מגילה בפורים.

### חלק ג. עדות, חוקים ומשפטים

1. רבי שמשון רפאל הירש, חורב - חלק מהמצוות נמנות תחת רעיון מרכזי מאחד

עדות, חוקים ומשפטים עדות אלו מצוות אשר מהוות אותן בסיסית לברית שלנו עם ה', כגון חגים ומועדים, שבת, ברית מילה, תפילין ומוזוזה

2. שמות, כ': ז' - שבת היא דוגמא לעדות

זכור את-יום השבת לקדשו

חוקים אילו מצוות שאנו מנסים לשייך טעם להיווסדותן, אולם טעמיהן התכליתיות הינן מעבר ליכולות התבונה שלנו, כגון פרה אדומה, נידה וכשרות.

3. במדבר, י"ט: ב' - פרה אדומה

זאת חקת התורה אשר צנה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עליה עליה עול.

משפטים אילו מצוות הדרושות למען תפקוד נכון של החברה, כגון, לא תרצה, לא תגנוב, ותשלום משכורות בזמן, שניתן להבין בשכלנו את טעמן.

4. ויקרא י"ט: י"א - האיסור לגנוב

לא תגנוב

חלק III. מדוע המצוות כל-כך מפורטות?

1. חפץ חיים, הקדמה לשמירת הלשון - תרי"ג המצוות מקבילות לאנטומיה של האדם ולרוחניותו.

ידוע הוא דכל אדם יש לו רמ"ח איברים ושק"ה גידים רוחניים, ועליהם מלבישים הרמ"ח איברים ושק"ה גידים גשמיים, כמו שנאמר (איוב י' י"א), "עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תשכני", הרי שהזכיר הכתוב עור ובשר וגידים ועצמות ולא קראו, רק בשם לבוש וסכך כמו שנאמר, "תלבישני" "תשכני",

ונאת מי תלביש, אם לא לנפש אשר בקרבו, שהיא היא עצם האדם, ועל כל איבר ואיבר של הנפש מלמעלה איבר הגוף המקנה פגד איבר ההוא, כמו הפגד על הגוף.

וקנגד זה נתן לנו הקדוש ברוך הוא רמ"ח מצוות עשה ושק"ה לא תעשה, והם מחלקים גם כן על האיברים, דיש מצוה שתלויה ביד ויש מצוה שתלויה ברגל וכן שאר כל איברים ...

וכשאדם מקים בעולם הזה איזה מצוה באיזה איבר, שורה לעתיד לבוא אור ה' על אותו איבר,

... נמצא דכשהאדם מקים הרמ"ח עשיו, אז הוא האדם השלם המקדש לה' בכל איבריו...

וכשהאדם זהיר מלעבר על הלאוין שבתורה, הוא מושיך אור הקדשה על גידי נפשו.

## 2. [Aishinside.com](http://Aishinside.com) - המצוות נמשלות לאינטרנט: בדיוק כמו שהפרטים הקטנים הם מכריעים לגבי העולם החומרי, כך גם לגבי העולם הרוחני.

האם אדם יכול להיות כל-כך קטנוני עד שיבדיל בין [yahoo.com](http://yahoo.com) לבין [yahoom.com](http://yahoom.com)? זה לא מגוחך שבגלל נקודה קטנה לא קיבלת את הדוא"ל שלי?

לא, זה לא מגוחך. משום שהנקודה היא לא רק נקודה. היא מייצגת משהו. הנקודה היא בעלת משמעות הרבה מעבר לפיקסלים שעל המסך שיצרו אותה. לי זה אולי נראה כחסר משמעות, אבל זה רק בגלל חוסר הידע שלי לגבי דרכי האינטרנט.